

WILLIAM
SHAKESPEARE

EL REI LEAR

TRADUCCIÓ DE L'ANGLÈS
DE JOAN SELLENT

BARCELONA 2018

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *King Lear*

Publicat per
QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© de la traducció, 2008 by Joan Sellent Arús
© d'aquesta edició, 2018 by Quaderns Crema, S. A.

Drets exclusius d'aquesta traducció:
Quaderns Crema, S. A.

ISBN: 978-84-7727-597-8
DIPÒSIT LEGAL: B.16 101-2018

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ EN AQUESTA COL·LECCIÓ *juny de 2018*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

TAULA

Personatges, 7

ACTE I

Escena I	11
Escena II	27
Escena III	36
Escena IV	38
Escena V	56

ACTE II

Escena I	61
Escena II	69
Escena III	79
Escena IV	81

ACTE III

Escena I	101
Escena II	104
Escena III	109
Escena IV	111
Escena V	121
Escena VI	123
Escena VII	129

ACTE IV

Escena I	139
Escena II	144

Escena III	150
Escena IV	154
Escena V	156
Escena VI	159
Escena VII	175

ACTE V

Escena I	183
Escena II	188
Escena III	190

PERSONATGES

LEAR, rei de Britània
REI DE FRANÇA
DUC DE BORGONYA
DUC DE CORNWALL (marit de Regan)
DUC D'ALBANY (marit de Goneril)
COMTE DE KENT
COMTE DE GLOSTER
EDGAR, fill de Gloster
EDMUND, fill bastard de Gloster
CURAN, cortesà
OSWALD, majordom de Goneril
VELL, parcer de Gloster
DOCTOR
BUFÓ
OFICIAL al servei d'Edmund
CAVALLER al servei de Cordèlia
HERALD
CRIATS de Cornwall
GONERIL, filla de Lear
REGAN, filla de Lear
CORDÈLIA, filla de Lear
CAVALLERS al servei de Lear, OFICIALS,
MISSATGERS, SOLDATS I ASSISTENTS

L'acció té lloc a Britània.

ACTE I

ESCENA I

Un saló al palau del rei Lear.
Entren KENT, GLOSTER i EDMUND.

KENT Em pensava que el rei apreciava més el duc d'Albany que no pas el de Cornwall.

GLOSTER Això crèiem nosaltres, també. Però ara, amb la divisió del regne, no queda clar quin dels dos valora més; perquè les dues parts estan tan igualades que ni el més minucios descobriria res de l'un que pogués ser envejat per l'altre.

KENT ¿Aquest no és el vostre fill, senyor?

GLOSTER La seva criança ha estat a càrrec meu, sí. I haver de reconeixè'l m'ha fet ruboritzar tan sovint, que a hores d'ara ja tinc la pell cremada.

KENT No puc concebre com...

GLOSTER Doncs la mare d'aquest jove sí que va poder, senyor; i de resultes d'això se li va arrodonir la panxa, i s'ha de dir que va tenir un fill al bressol abans de tenir un marit a l'alcova. ¿Hi ensumeu una falta?

KENT No puc pas desitjar que la falta no s'hagués

comès, si allò que en va sortir és de tan bon veure.

GLOSTER Però tinc un altre fill, legítim i aproximadament un any més gran que aquest, que, en canvi, no em mereix pas més estimació. Aquest pocaver-gonya va arribar d'estranguis en aquest món abans que l'anessin a buscar, sí, però la seva mare era una bellesa. Fabricar-lo va ser molt divertit, i el fill de puta ha de ser reconegut. ¿Coneixes aquest noble cavaller, Edmund?

EDMUND No, senyor.

GLOSTER És el comte de Kent. D'ara endavant recorda'l com el meu amic honorable.

EDMUND Sóc el vostre servent, senyoria.

KENT He d'estimar-te, i et vull conèixer més bé.

EDMUND M'esforçaré per merèixer-ho, senyor.

GLOSTER Ha estat fora nou anys, i tornarà a marxar. Aquí tenim el rei.

Toc de trompeta.

Entra un criat portant una corona, el REI LEAR,

CORNWALL, ALBANY, GONERIL, REGAN,

CORDÈLIA i uns ASSISTENTS.

LEAR Gloster, vés a atendre els senyors de França i de Borgonya.

GLOSTER Sí, majestat.

Surten GLOSTER i EDMUND.

LEAR Escolteu, mentrestant, els nostres plans més ben guardats. El mapa.
(Fa un gest ordenant que l'hi portin).
Sapigueu
que hem dividit en tres el nostre regne,
amb el ferm determini
que la nostra vellesa es descarregui
de deures i neguits, tot conferint-los
a unes forces més joves, mentre fem
el camí de la mort més alleujats.
Gendre nostre de Cornwall,
i gendre d'Albany, no menys apreciat:
volem, ara i aquí, proclamar el dot
de cadascuna de les nostres filles,
perquè així evitarem futurs conflictes.
El príncep de Borgonya i el de França,
grans rivals en l'amor de la més jove,
els tenim a la cort en sojorn amorós
i esperen de fa temps una resposta.
Digueu-me, filles meves (ara que em desprenç
de ceptre, terres i preocupacions d'Estat),
quina de totes tres m'estima més,
i així el nostre llegat més generós
es podrà fer extensiu fins on natura
i mèrits rivalitzin amb més força.
Goneril, filla gran: parla primer.

GONERIL Senyor, us estimo més del que amb paraules
es pugui confegir. Em sou més valuós

que la vista, l'espai, la llibertat...
que tot el que té un preu, per singular
o cotitzat que sigui; no pas menys
que una vida de gràcia, salut, bellesa, honor...
Més enllà del que un fill ha donat mai
o ha percebut un pare, el meu amor
fa que l'alè i la parla semblin pobres
al costat de la seva magnitud.

CORDÈLIA (*Apart*). ¿Què podrà fer Cordèlia? Estimar i
callar.

LEAR (*Assenyalant una zona del mapa*).
D'aquesta ratlla fins aquesta,
de tot aquest terreny de boscos ombrejats,
de planures obertes, rius pletòrics
i prades sense límit, et nomeno senyora.
Que els descendents del duc d'Albany i teus
en siguin amos a perpetuïtat.
Sentim ara què diu la nostra filla Regan,
la segona, l'esposa del duc de Cornwall. Parla.

REGAN Sóc feta del mateix metall
que la meva germana, i em valoro igual.
Acaba d'expressar el que sento jo,
però s'ha quedat curta: jo em declaro
contrària a qualsevol altre motiu de joia
que complagui els sentits més afinats,
i res no em fa feliç si no és l'amor
del meu pare i senyor.

CORDÈLIA (*Apart*). Pobra Cordèlia, doncs!...
Però no, perquè sé que el meu amor

CORDÈLIA Bon senyor,
vós m'heu donat la vida, m'heu criat, m'heu
estimat,
i jo us ho pago com és de rigor:
amb obediència, amor i el més profund
respecte.
¿Com és que, si les meves germanes us
estimen
a vós únicament, tenen marit?
Quan em casi, jo espero que el senyor
la mà del qual rebrà el meu dot
s'endugui la meitat del meu amor,
del meu deure i les meves atencions.
Jo mai no em casaré com les meves germanes:
[per estimar-vos exclusivament a vós].¹

LEAR ¿És el teu cor, qui parla?

CORDÈLIA Sí, senyor.

LEAR ¿Tan jove, i ja tan insensible?

CORDÈLIA Tan jove i tan sincera, pare.

LEAR Molt bé. Doncs la sinceritat
haurà de ser el teu dot, a partir d'ara:
per la sagrada resplendor del sol,

¹ Aquesta traducció es basa en l'edició *in folio* de 1623, que va aparèixer amb un nombre considerable de canvis respecte a la primera edició *in quarto* de 1608. Alguns d'aquests canvis són addicions al text, però la majoria deriven de la supressió de fragments. Incloem, entre claudàtors, la traducció de tots aquells fragments que no figuren a l'edició de 1623. (*N. del T.*)

pels ritus d'Hècate i per la nit,
per tota la influència dels planetes
que ens atorguen i ens prenen l'existència,
renego ara mateix de tot deure patern,
proximitat i parentiu de sang,
i sempre més, pel meu cor i per mi,
seràs una desconeguda.

L'escita més salvatge,
o aquell qui s'alimenta dels seus fills
per sobreviure, trobaran en el meu cor
tant d'afecte, pietat i acolliment
com tu, que eres la meva filla.

KENT

Majestat...

LEAR

Silenci, Kent! No et fiquis entremig
del drac i el seu furor. Jo l'estimava
com ningú, i confiava de trobar el repòs
en la seva tendresa. Lluny de la meva vista!
La pau que trobaré a la tomba no és més certa
que l'amor que el seu pare li retira.
Crideu el rei de França. ¿Què? ¿No es mou
ningú?...

I el senyor de Borgonya. Cornwall i Albany,
sumeu un tercer dot als de les meves dues filles.
I que sigui l'orgull—segons ella, “franquesa”—
qui li trobi un marit. Jo us llege el meu poder,
preeminència i tots els atributs reials.
Cada mes, reservant-me un centenar
de cavallers que mantindreu vosaltres,
m'allotjaré per torns a casa d'un o l'altre.
Conservaré només el nom
i tots els títols de la reialesa:

control, rendes i drets d'execució
de la resta, seran, estimats fills,
tots vostres; i, per confirmar-ho,
repartiu-vos aquesta diadema.

KENT Noble Lear,
a qui sempre he honorat com el meu rei,
estimat com un pare i obeït com el meu amo,
com el meu protector, en qui penso en la
pregària...

LEAR L'arc i la fletxa són tensats: esquiva'ls.

KENT No. Dispareu, encara que la punta
envaeixi el meu cor; Kent perdrà les maneres
si Lear perd el seny. ¿Què pretens, vell?
¿Tu creus que al deure li fa por parlar
quan el poder claudica davant de l'afalac?
L'honor no sap fer embuts
quan el ceptre cedeix a la follia.
Canvia el teu judici,
i, a la llum d'un criteri més serè,
controla aquest impuls abominable.
Puc avalar amb la vida la meva convicció
que la filla més jove no és la que menys t'estima;
i, si els mots són opacs, és molt sovint
perquè no surten d'un cor buit.

LEAR Kent, per la teva vida,
no parlis més.

KENT La meva vida no ha estat mai,
per mi, més que un peó per moure'l

contra els teus enemics, i no tinc por de perdre-la
si es mou per protegir-te.

LEAR Lluny de la meva vista!

KENT Hauries d'afinar-la més, la vista, Lear:
deixa'm ser la diana dels teus ulls...

LEAR Et juro per Apol·lo...

KENT Si jures per Apol·lo, majestat,
invoques els teus déus en va.

LEAR Canalla! Descregut!

Posa la mà damunt l'espasa.

ALBANY/CORNWALL Conteniu-vos, senyor.

KENT Fes-ho;
mata el teu metge,
i que la infecta malaltia cobri els honoraris.
Revoca el teu destí o, si no,
mentre la meva gorja pugui emetre un so,
jo et retrauré que fas mal fet.

LEAR Escolta'm bé, traïdor!
Escolta'm, pel teu vot de lleialtat!
Has pretès que incomplíssim la paraula
—cosa que encara no hem gosat fer mai—
i, amb orgull excessiu, pretenies ficar-te
entre sentència i braç executor
—cosa que no toleren

ni el nostre tarannà ni el nostre rang—:
rep, doncs—amb tot el nostre poder vigent
encara—,

la teva recompensa.

Et concedim cinc dies per reunir
defenses contra les hostilitats del món,
i el sisè donaràs la teva detestable esquena
al nostre regne. Si, el dia que fa deu,
el teu cos desterrat encara es troba
dins els nostres dominis, moriràs a l'instant.
Fora! Per Júpiter! Això és irrevocable.

KENT Adéu, monarca. Si és així com vols mostrar-te,
la llibertat és fora, l'exili és aquí dins.

(A CORDÈLIA).

Que t'aixoplugui la bondat dels déus, Cordèlia,
tu que penses i dius les coses pel seu nom!

(A REGAN i GONERIL).

I que els vostres discursos s'avinguin amb les
obres,

i donin algun fruit les paraules d'amor.

Així doncs, prínceps, Kent us diu adéu a tots,
i emmotllarà la seva vida a un nou país.

Surt.

*Trompetes. Torna a entrar GLOSTER amb el rei de
FRANÇA, el duc de BORGONYA i ASSISTENTS.*

GLOSTER Noble senyor, aquí teniu França i Borgonya.

LEAR Duc de Borgonya,
primer ens adreçarem a vós, que amb aquest rei

us disputeu la nostra filla. ¿Quin seria el mínim dot que exigiríeu, sense el qual cessaria el festeig?

BORGONYA Insigne sobirà,
no demano pas més del que ofereix
la vostra majestat, ni vós oferiu menys.

LEAR Noble duc de Borgonya:
abans, quan l'estimàvem, la valoràvem molt:
ara ha baixat de preu. Senyor, aquí la teniu.
Si a vostra senyoria li plau res
del que conté aquesta substància
d'aspecte mínim—o potser tota ella,
i amb el nostre desgrat com a propina...—
doncs aquí la teniu: és tota vostra.

BORGONYA No sé què contestar.

LEAR ¿Què voleu fer?
Amb tot aquest seguit de tares,
sense amics i afillada del nostre odi,
amb el dot de la nostra maledicció
i el repudi del nostre jurament,
¿què decidiu? ¿Agafar-la o deixar-la?

BORGONYA Perdoneu, majestat:
no es pot triar en uns termes com aquests.

LEAR Doncs deixeu-la, senyor; pels déus que
 m'han creat,
això és tot el seu dot.
(*Al rei de FRANÇA*). Pel que fa a vós, gran rei,

no voldria trair l'afecte que us professo
unint-vos a l'objecte del meu odi;
per tant, us prego que encareu el vostre amor
en una direcció més digna que no pas
una infeliç que la Natura i tot
s'avergonyeix de reconèixer.

FRANÇA

És molt estrany

que aquella que fins ara preferíeu
per damunt de tothom,
a qui no escatimàveu ni un elogi, el bàlsam
de la vostra vellesa, la millor, la més volguda,
en un instant hagi pogut cometre
tal monstrositat que l'hagi deixat nua
de tot això. Molt antinatural
ha d'haver estat aquesta ofensa
per ser tan monstruosa, i per deteriorar
fins a aquest punt l'afecte que abans li
proclamàveu,
i creure-m'ho voldria dir un acte de fe
del qual em fa incapaç la raó sola
sense anar acompanyada d'un miracle.

CORDÈLIA

Prego un cop més a Vostra Majestat
que, si tot ve del fet que em manca l'art
untuós i xerraire de dir allò que no penso,
perquè allò que em proposo ho faig abans
de parlar, feu saber que no és cap impuresa,
cap acte criminal, ni deshonest, ni sòrdid,
ni cap pas deshonorós, allò que m'ha privat
del vostre afecte i del vostre favor,
sinó la falta—gràcies a la qual sóc més
rica—

d'un ull sempre sol·lícit i una llengua que
m'alegro
de no tenir, per molt que això m'hagi fet
perdre
la vostra estimació.

LEAR

Valdria més
que no haguessis nascut, si no ets capaç
de fer-me més content.

FRANÇA

¿És això i prou? ¿Una tendència natural
a guardar-se sovint de revelar
les seves intencions? Duc de Borgonya:
¿què en penseu, de la dama? No es pot dir
que l'amor sigui amor quan es barreja
amb raons que trepitgen el més essencial.
¿Vós l'accepteu? El dot és ella.

BORGONYA

Noble Lear,
cediu la part que vós mateix vau proposar,
i ara i aquí prenc la mà de Cordèlia,
duquessa de Borgonya.

LEAR

Res: ho he jurat, i ho mantinc.

BORGONYA

(A CORDÈLIA).
Lamento, doncs, que, per haver perdut un
pare,
perdeu ara un marit.

CORDÈLIA

La pau sigui amb Borgonya!
Si el seu amor són els béns materials,
no seré jo la seva esposa.

FRANÇA Bella Cordèlia, rica i pobra alhora;
triada i refusada, menyspreada i volguda:
ara i aquí jo et prenc, amb les teves virtuts,
si és legítim que prengui el que ha estat
 rebutjat.
Déus, déus! Que estrany, que el seu fred
 abandó
encengui el meu amor i el converteixi en
 flama!
La teva filla sense dot, rei, el destí ha volgut
que sigui reina nostra, del que és nostre
i de la nostra bella França. Tots els ducs
de la humida Borgonya no podrien
comprar aquesta donzella meva,
tan preciosa com inapreciada.
Digue'ls adéu, Cordèlia, per malvada que
 siguis:
si perds aquest país, és per trobar-ne un de
 millor.

LEAR Te la pots quedar, França: és ben teva,
que filla nostra no ho serà mai més,
ni tornarem a veure mai la seva cara.
Vés-te'n, per tant, sense la nostra gràcia,
amor ni benedicció.
Veni, noble Borgonya.

*Trompetes. Surten tots excepte FRANÇA, GONERIL,
REGAN i CORDÈLIA.*

FRANÇA Digues adéu a les teves germanes.

CORDÈLIA Joies del nostre pare: amb ulls negats,

Cordèlia us deixa. Sé prou bé el que sou,
però, com a germana, em resisteixo
a dir els vostres defectes pel seu nom.
Tracteu bé el nostre pare: l'encomano
a la tendresa que segons vosaltres
us inspira... per bé que, com hi ha món,
si encara conservés el seu favor,
el deixaria al càrrec d'unes altres mans.
Adéu-siau.

REGAN No ens has de dir quins són
els nostres deures.

GONERIL Tu procura fer content
el teu senyor, que s'ha prestat a rebre't
amb un dot de misèria. T'has negat a obeir,
i et mereixes anar-te'n sense allò que no tens.

REGAN El temps desplegarà el que els plecs astuts
 oculten;
qui amaga els seus errors,
de la vergonya acaba sent riota.
Que prosperis!

FRANÇA Veniu, bella Cordèlia.

Surten FRANÇA i CORDÈLIA.

GONERIL Germana, no és poc el que haig de dir d'allò
que ens concerneix més de prop a totes dues.
Em sembla que el nostre pare ja se'n va aquest
vespre.

REGAN Sens dubte, i a casa teva; i el mes que ve a casa nostra.

GONERIL Ja veus si es torna voluble, amb els anys; i no és pas que nosaltres no l'hàgim observat de prop. Sempre havia tingut predilecció per la nostra germana, i ja has vist prou la pobresa de judici amb què ara l'ha repudiada.

REGAN Són les xacres de la vellesa... tot i que sempre ha mostrat un coneixement molt escàs de si mateix.

GONERIL Ni en l'època millor i més assenyada no l'ha abandonat del tot la rauxa; per tant, de les seves velleses no podem esperar rebre només les imperfeccions d'uns hàbits molt arrelats, sinó també els capricis indisziplinats que acompanyen aquests anys malaltissos i colèrics.

REGAN Aquest rampell inesperat d'enviar Kent a l'exili és molt probable que no sigui l'últim.

GONERIL Ara vindran les cerimònies de comiat entre ell i el rei de França. Fem una entesa, t'ho prego: si el nostre pare continua exercint l'autoritat d'aquesta manera, la seva abdicació ens pot fer més mal que bé.

REGAN Ja hi anirem pensant.

GONERIL Hem de fer alguna cosa, i a cop calent.

Surten.